Gazeta Krakowska

Wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt uroczystych w Drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

№ 79.

Kwartalnie kosztuje złr. 4 Konw. Mon. miesięcznie złotych sześć.

CZWARTEK 6 Kwietnia 1848 roku.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE

Dzień	godzina	Bar. do 0° R. w miar. paryz.	Stop. ciepła po r. Reau.	Psychometr	Wiatr	Stan atmosfery	Zjawiska napowietrzne i różne uwagi.
	6	27 5. 85	−4,	2 2 93	Wschodni slaby	Pogoda	
3	2	5, 32	+14,	2 5. 38	Pł. Wschodni „	„	
	10	5. 65	+8.	8 4 21	Zachodni „	„	

Wiadomości krajowe.

— *Wiedeń* 2 *Kwietnia.* —

(Dokończenie.)

Poczynam od jednéj na pozór nieznacznéj okoliczności. Niech się wydali nadzwyczajna wojskowa osada grodu. Ona robi pewno nader szkodliwe wrażenie, przedewszystkiém teraz, gdzie tak liczne deputacye ze wszystkich prowincyj przybywają i na widok tych strażników miasta, wątpią o bezpieczeństwie Cesarza w jego własnym domu. Cesarz sam pewnie nie wezwał téj straży; ale kto ją postawił, ten nie zna serca Wiedeńczyków.

Niech starzy radzcy usunięci zostaną zupełnie i niech się ma za cel, koniecznie kochanków ludu na czele postawić.

Cesarz niech wyda odezwę do wszystkich dziedzicznych krajów, w któréj ma zaprzysiądz uroczyście, tę w swym pięknym patencie na d. 15 zeszłego m. przyobiecaną wolność i za to, odnowienie przysięgi wierności zażądać. Zapał wszystkich, także Węgrów odpowiada.

Niech Cesarz zrobi wezwanie do Niemców, w którym on to zapewnienie wyrazi, że Austrya wierna swemu dawnemu powołaniu cesarza, dla Niemiec żyć i umierać pragnie. Przytém niech będzie także wyraźnie nienaruszoność praw narodowości naszéj słowiańskiéj na myśli.

Oni mają nie poddani, ale wolni, równo uprawnieni członkowie związku Niemiec być, co im właśnie przez swoje związkowe konstytucye samodzielność zaręcza, gdy im tymczasem z drugiéj strony Azyatycki universal-despotyzm zagraża.

Niech Cesarz przemówi od serca do chłopów i robotników zapewni im i zabezpieczy swobodę i sprawiedliwe sprostowanie ich życia, wyzwie na ich chrześciańską myśl i ich uczucie honoru, to wielkie dzieło reformy, które im także z pożytkiem będzie.

Niech Sejmy zwołane zostaną niezwłocznie, ale nie w ten dotychczasowy arystokratyczny sposób, ale z równym uprawnieniem stanu chłopskiego i obywatelskiego. Przez to zejdzie pochód reformy na prawną drogę, publiczna opinia i druk zatrudni się praktycznie, nowy organizm państwa ożyje, a to życie będzie się podług praw natury samo z siebie daléj rozwijać.

Tak Cesarz, z konstytucyą w ręku niech zawoła do swoich ludów: *Ojczyzna a z nią wolność i cześć są w niebezpieczeństwie*! a wszystkie z zapałem odrzekną: „*Żyjemy i umieramy za ojczyznę za jéj wolność i cześć*!“

Franciszek *Szuselka.*

Dziś z rana ujrzano z starożytnéj wieży S. Szczepana, i z szczytu uniwersytetu powiewającą czarno-czerwono-złotą horągiew.

Chorągiew ta powitaną została przez niezliczoną massę ludu i przynajwyższym zapale.

Zaciąganie się ochotników do hufców Włoskich znaczne czyni postępy; w dwóch dniach około 3000 ludzi do tychże przystąpiło. Po wszystkich ulicach napotkać można zaciągowych, których po piórach przy czapkach poznać można. Zdaje się, że napływ robotników, którym w terazniejszych okolicznościach nie dostaje zarobku, przez zaciągi pomniejszy się.

W dniu 31 Marca Deputacya kroacka przez uczniów Uniwersytetu z zapałem w Auli przyjętą została. Dr Gaj przywodzca mowców deputacyi w swéj energicznéj mowie między innemi wyraził się: „precz z wszystkiemi drobiazgowemi narodowemi zatargami, precz z wszelką zazdrością. Język i Narodowość są tylko formy, jakkolwiek są to formy drogie i święte, są jednak tylko środkiem, nie zaś celem, my mamy ważniejszy przedmiot przed sobą. Przedmiotem tym jest wolność, i ugruntowanie przez nią zabezpieczenia wszystkich praw. Aby ten cel osiągnąć jest koniecznem braterstwo, które tylko jest wypływem oświaty,“ daléj mowca nadmie-

nia: Zadaliście nam zagadkę, aby wóz wybudować dla Narodu. *Wóz narodowy.* Przednie osi tego wozu jest *wiara*, a koła na nich *nadzieja* i *miłość*. Osi tylne, *kredyt*, a na nich koła, *handel* i *przemysł*; połączenie tych osi z sobą jest *narodowość* i *język*; sworzeń, *wolne urządzenie*; a dyszlem niech będzie *wolność*. Do wozu tego wprządz należy *Mądrość i Męztwo*, a *Cnota* niech ujmie *Lejce*. Na takim wozie, każdy naród może i musi dojść do celu życzeń swoich." i t d.

Ministeryum oświecenia powołało do Wiednia Kustosza Szafarzyka z Pragi do narady względem zaprowadzenia szkół realnych i innych zakładów naukowych dla ludu Sławiańskiego w całej Monarchii, w myśli ogólnego wykształcenia i potrzebnych Reform. Toż ministeryum powołało także professora filozofii Dr. Exner z Pragi do zasiadania w swym Biorze.

Z prywatnych listów z Preszburga dowiadujemy się o nadzwyczajnym zapale, jakie zatwierdzenie królewskie żądań deputacyi sejmowéj wywołało. Przybywającego Arcy-xięcia z białą flagą na statku przyjmowano radosnemi strzałami z góry zamkowéj, a gdy na wieczorném posiedzeniu stanów, królewską odpowiedź przeczytano, radość nie miała granic. Palatin oświadczył stanom; że Cesarz potrzebuje 60,000 wojska. Natychmiast postanowiono nie 60,000 lecz 100,000 ludzi wystawić, którzy w jednym miesiącu przez kraj uzbrojonemi i do wojny przysposobieni bydź mają. Zaraz w Preszburgu i w wszystkich komitatach werbunek zarządzono. Dowód ten przekonywa, jak obficie ziarno zaufania rozkrzewia się, aby go tylko w lekko wzruszonéj piersi szlachelnego narodu—a nie sami tylko Węgry zasługują na tę opinią, rozbudzić i strzedz.

Z wielkiém podziwieniem czytamy z listu jednego z Weneckich komisantów do pewnego tutejszego handlowego domu, że z Wiednia do Wenecyi, dla dalszego transportu do Szwajcaryi nadesłany transport bawełny, skonfiskowanym został, a to z rozkazu prowizorycznego rządu, któren zarówno wszystkie towary od 23 marca z Tryestu do Wenecyi przybyłe miał konfiskować.

— *Praga* 28 *Marca.* —

Gubernator hr. Stadion wydał następujące postanowienie, w skutek przedstawienia Akademickiego senatu i korporacyj naukowych, témczasowie aż do stanowczego zatwierdzenia obowięzujące.

1) Wolność nauczania w ten sposób jest przyznaną, że, w wydziałach które udzielają dyploma doktorskie, wszystkim doktorom wolno jest, po poprzednem zgłoszeniu się do akademickiego senatu, umiejętności wykładać; co się zaś tyczy przedmiotów Technicznych, takie tylko z tych posłużyć mogą do wykładania, które po zgłoszeniu się w senacie, a témczasowo w Dyrektoryacie, uznane będą jako kwalifikujące się do tego.

2) Sposób nauczania, tak w obydwóch językach krajowych, jako i w każdym innym miejsce mieć może.

3) Żaden talent z przyczyny swego wyznania wiary nie może być tamowanym, a nikt nie może być w swym wykształceniu i postępie ograniczanym

4) Dla zabezpieczenia żądanéj wolności nauczania, dotychczasowy system examinów o tyle się zmienia, że się dozwala, tak nazwane obowiązujące przedmioty w dowolnym porządku i czasie słuchać, i że kwalifikacya do służby publicznéj i praktyki, jedynie od ścisłego examinu zależyć będzie. Zresztą rozumie się samo z siebie, że do tychczas pozyskane świadectwa nauk, całą swą ważność posiadają.

5) —

6) Dozwala się uczniom, zakład gimnastyczny i fechtowania otworzyć, dopóki z strony rządu staranie o tém nie nastąpi.

7) Dozwala się uczniom, w połączeniu razem postępować, do czego posłużyć może za zasadę świeżo wydany statut dla Uniwersytetu w Monachium o podobnych łączeniach się.

— *Dnia* 29 *Marca* —

Główne artykuły nowéj petycyi, dla zatwierdzenia których hr. Stadion udał się do Wiednia, są następujące: 1) nierozdzielne połączenie wszystkich do korony Czeskiéj należących krajów, i zupełne zrównanie Czeskiego i Niemieckiego narodu w wszystkich gałęziach nauczania i zarządu ma posłużyć za zasadnicze prawo kraju. 2) Reprezentacya ludowa w zupełnym znaczeniu tak co do wyborów jako i wybranych, odpowiedzialności ministerstwa Spraw Wewnętrznych krajowych, i centralny rząd w Pradze. 3) Niezwłoczna organizacya gwardyi Narodowéj i zupełne tejże uzbrojenie. 4) Stanowcze zatwierdzenie Wolności nauczania i nauki dla uczniów Pragi. 5) Niezwłoczne odebranie przysięgi od urzędników i wojska na konstytucyą.

— *Gratz* 30 *Marca.* —

Postanowienie J Ex· Gubernatora o wydaleniu Jezuitów z Gratz i z całej prowincyi Styryi, w d. 28 t. m. wprowadzono w wykonanie, gdy już w d. 27 oddanie, zostawionych tymże w r. 1832 Realności pp. Proboszczowi Münzgraben, X. Antoniemu Kiperes przez gubernialną kommisyą nastąpiło. Postępowanie to pana Gubernatora zadowolniło p. Ministrra Spr. Wewn.

— *Insbruck* 29 *Marca.* —

Zagrażające teraźniejsze okoliczności, zniewoliły Gubernium krajowe, na wzór dawnych wojennych czasów, deputacyą straży krajowéj dla naszego Miasta, jako też i dla południowych okręgów w Botzen wraz z cyrkułem Voralberg ustanowić. Zebrane deputacye straży krajowéj rozpoczęły swoje działania wydaniem proklamacyi, w któréj Tyrolski lud, do ujęcia za broń wezwanym został.

Wiadomości zagraniczne.

— *Warszawa* 3 *Kwietnia.* —

Manifest Cesarski.

Z Bożéj Łaski. My Mikołaj pierwszy Cesarz i samowładzca Wszech Rossyi etc.

Obwieszczamy:

Po błogosławieństwach długoletniego pokoju, zachód Europy nagle zaburzony jest teraz rozruchami, grożącemi obaleniem władz prawych i wszelkiego porządku spółecznego.

Wszczęwszy się naprzód we Francyi, bunt bezrząd prędko się udzieliły ościennym Niemcom, a rozlewając się wszędzie z gwałtownością wzrastającą w miarę ustępności rządów, niszczący ten potok dosięgnął nareszcie i sprzymierzonych z Nami: Cesarstwa Austryackiego i Królestwa Pruskiego. Obecnie, nie znając więcéj granic, zuchwałość zagraża w szaleństwie swojém i Naszéj od Boga powierzonéj Nam Rossyi.

Ale niech tak nie będzie!

Świętym przykładem Prawowiernych Naszych przodków, wezwawszy na pomoc Boga Wszechmocnego, Jesteśmy gotowi spotkać Naszych nieprzyjaciół. gdziekolwiek się stawili, i nieoszczędzając siebie, będziemy, w nierozłączonym związku z *Świętą* Naszą Rossyą, bronić cześć imienia Rossyjskiego i nietykalność Naszych granic.

Jesteśmy przekonani, że każdy Rossyanin, każdy wierny Nasz poddany, odpowie radośnie na wezwanie Swojego Monarchy: starodawne nasze hasło: za wiarę, Cara i Ojczyzny, wskaże nam i teraz drogę do zwycięztwa: a wtenczas, w uczuciach pobożnéj wdzięczności, jak teraz w uczuciach świętego na tém polegania, wszyscy razem wykrzykniemy:

Z nami Bóg! wiedzcie o tém narody i korzcie się; albowiem z nami Bóg!

Dan w Petersburgu, dnia 14go marca roku od Narodzenia Chrystusa Pana 1848, Panowania zaś Naszego, dwudziestego trzeciego.
Na Oryginale Własną Jego Cesarskiéj Mości ręką

podpisano:

(L. S.) „MJKOŁAJ."

Pomiędzy dniem 20 (1) a 25 (6) marca (kwietnia) przybędzie do Królestwa Polskiego pięć pułków piechoty w zupełnym czterech-batalionowym komplecie, w ogóle 20 tysięcy ludzi. Z tych dwa pułki udaje się ku twierdzy Nowogeorgiewskiéj a trzy w gubernię Lubelską.

— *Berlin* 27 *Marca.* —

Nowe ministerium, nie przystąpiwszy nawet do czynności, już ma być rozwiązane. Postawa naszych xiążąt wśród domagań powszechnego prawa honoru i zatargów rozmaitych narodowości stała się tak mdłą, że nowe ministerium cały ciężar zatrudnień na siebie włoży, koronę zaś z obrębu swéj działalności zupełnie wykluczyć musi.

Mnóstwo familij umyka ze stolicy, co prawdziwe oburzenie wzbudza. Są to osóbki wypieszczone niegdyś w uciskach szczęścia obok swoich władzców zagarnęły późniéj wszystkie posady popod siebie, wyssały z nich zyski a teraz opuszczają je bojaźliwie. Najwięcéj przez to handel cząstkowy ucierpi.

Oczekujemy tutaj niemieckiego legionu, który na czele Herwega z Paryża miał przybydź, aby założył węgielny kamień centralnéj rzeczypospolitéj niemieckiéj. Ten legion ma się składać z 10,000 ludzi, a przeszło 100,000 niemców stoi w pogotowiu, przynajmniéj w téj chwili stawić opór temu zamiarowi. Policya graniczna z obywatelskich straż złożona wypełnia jak najściśléj swoją powinność względem niemców przybywających z Francyi lub Szwajcaryi. *„spokój i porządek"* są teraz hasłem powszechném.

Prawie wszyscy Polacy, co jeszcze dotąd w murach naszego miasta gościli, wracają dzisiaj na łono swojéj Ojczyzny, nie staczać krwawe boje na otwartém polu, nie wstępnym bojem łamać hufce moskali, lecz walką Gieryllasów stargać siły olbrzyma Północy.

Xiąże Pruski zgolił sobie przed ucieczką wąsy, rzucił na siebie pierwszą lepszą cywilną odzież i nocną porą wymknął się z miasta, pieszo udając się do dóbr swoich nie daleko Postdamu. Ale że się i tam bezpiecznym nie widział, pojechał do Hamburga, najwięcéj manowcami i noclegu u pastorów szukając. Przed Hamburgiem tłum ludzi miał czatować na niego, aby go do Berlina odstawić i oddać w ręce ludu, przecież nie był poznany. Wojsko w owéj pamiętnéj nocy zostawiło 132 oficerów i 575 prostych żołnierzy trupem na placu, a przeszło 1000 rannych. Zabitych odwieziono natychmiast nocą do Spandau gdzie skrycie pogrzebani zostali a tylko 14 rannych, którzy w Lazarecie zmarli uroczyście pochowano, aby tylko utwierdzić to mniemanie, że to już wszyscy byli co w téj walce zginęli. Obywateli zabitych liczą około 250 i tyleż rannych.

Wielki xiąże Szweryn przybył wczoraj tutaj, i udał się natychmiast do króla, aby zasięgnąć jego rady względem tamtejszego powstania chłopów.

Co się tyczy ucieczki xięcia Pruskiego, mamy następujące pewne doniesienia: Xiąże opuścił miasto już 19 rano, gdy błysnęło zwycięztwo na stronie obywateli. Wprzód jeszcze zgolił wąsy i przywdział cywilne suknie, wysłał naprzód trzy powozy jak najciszéj, za któremi ze swoim adjutantem, który także po cywilnemu był przebrany postępował. Udał się do swéj wsi blisko Potsdamu, dokąd także jego małżonka i dzieci za nim postępowały. Ponieważ mu i tam wielkie niebezpieczeństwo groziło, pojechał daléj Hamburgską koleją, chcąc się następnie do Anglii przeprawić. W Perleberg chciano go schwytać, ale on to miejsce już minął. Przy Meklemburgskiéj granicy, udał się na nocleg do pewnego pastora. Na ostatniéj stacyi przed Hamburgiem zesiadł z kolei i powozem do Hamburga pojechał, aby uniknąć publicznéj uwagi. A tak ów xiąże nie posiadał się z radości, że je-

szcze szczęśliwie do miejsca wygnania się dostał; xiąże, który kilka dni przedtém mianowany głównym rządzcą prowincyi Nadreńskiéj mniemał, że jak nie wstrząśnioną opoka stér państwa w jego spoczywać będzie prawicy.

— Dnia 2 Kwietnia. —

Dziś w południe odbyło się tu sród zwykłych ceremonij drugie zagajenie połączonego sejmu stanów, który się zajmie przygotowawszemi pracami do przyszłego zgromadzenia reprezentantów przez lud obranych.

Rozchodzą się tu bardzo niepokojące wieści o rzeczach politycznych. Słychać że duńczykowie już zabrali kilka pruskich statków kupieckich, tudzież że angielska flota na Baltyckiém morzu opiekuje się Danią i że rząd angielski wszelką napaść ze strony Niemiec na Danią będzie uważać za wypowiedzenie sobie wojny. Z Petersburga, który zupełnego używa spokoju, miała nadejść wiadomość, że Rossya uważać będzie każde przeobrażenie w W. X. Poznańskiém za neutaralne, postanawiając zarazem bronić się z wszelką energią w razie nieprzyjacielskiego przekroczenia granicy. Pogłoska o utworzeniu vice-królestwa Polskiego z xięciem Leuchtenberg na czele powtórnie obiega i zaczyna przybierać prawdopodobieństwo. Xiążę Czartoryski kazał tu znaczną ilość złota, po bardzo wysokiéj cenie zakupić; przewieziono tu także z Poznania 4 centnary śrebra które zaraz spieniężono dla zaradzenia brakowi monety obiegowéj. W miejsce godła rzeszy niemieckiéj wywieszono dziś na zamku królewskim czarno-białą chorągiew ozdobioną trzema kolorami niemiecko-narodowemi. Dowiadujemy się że wszystkie gwardye wraz z innemi oddziałami wojska liniowego otrzymały rozkaz wyruszenia, ku granicy Szleswigsko-Holsztyńskiéj.

Nierównie ważniejszą jest dziś rozchodząca się wiadomość, że na naszéj granicy rozstawione wojska rossyjskie w nocy z 25 na 26 marca otrzymały rozkaz z Petersburga sztafetą nadesłany by być w pogotowiu do pochodu w głąb kraju na pierwsze hasło o wybuchu niespokojności; póki to atoli nie nastąpi, mają się jak najściśléj strzedz wszelkiego naruszenia granicy pruskiéj.

— Ateny 12 Marca. —

Ostatnie wypadki na zachodzie wywierają na nas wpływ usypiającego eteru. Oczy nasze w osłupieniu na zachód są zwrócone, a każdy wié, że podobne gwałtowne zmiany nie mogą być bez wpływu na Grecyę. Im większa burza tam za morzami, tém spokojniéj idą maszyny nasze, wprawdzie cokolwiek sycząc i skrzypiąc, bo im brak na oleju zagranicznym. Kiedy izba z umiarkowaniem i spokojnością załatwia jeden po drugim rozmaite projekta do prawa; senat żuje dotąd ciągle jeszcze przeszłoroczny budżet, a kiedy Mussurus staje się najmilszym człowiekiem w świecie, na tureckiém territorium w blizkości granicy zgromadzają się rozbójnicy i buntownicy, by po stopnięciu śniegów wpaść na greckie równiny. Nieubłagany nasz wierzyciel naciska znowu o wypłatę, a wypadki przewidziane jak najdokładniéj zmuszają do nowych werbunków i marszów. Greccy kupcy i amatorowie w Konstantynopolu, przez ministrów spraw zagranicznych i marynarki składają u stóp tronu podziękowanie za załatwienie sprawy turecko-greckiéj i polecają szczególniéj opiece rządu konsula greckiego w Konstantynopolu, pana Monaki.

— Stany Zjednoczone. —

Ostatnie listy z New York, do 1 marca dochodzące, niweczą całą nadzieję rychłego zawarcia pokoju pomiędzy Stanami Zdziednoczonemi i Mexykiem, który za rzecz niezawodną już uważano. *New-York-Herald* mówi: Pokój z Mexykiem został na czas nieograniczony oddalony. Innych wiadomości ważniejszych dziennik ten nie podaje, oprócz nekrologu p. Quincy Adams, w którym tak mówi: „Pan Adams był to charakter otwarty i bez zmazy, serca prostego jak serce dziecka lub anioła. Dusza jego wybiegła z sali reprezentantów w Washingtonie, jak duch czysty z jaskini złodziei, rabusiów, rozbójników i lot swój zwróciła w świątłe strony wieczności. Co za szczęśliwa zmiana! Co za sławy pełna ucieczka.“ Adams był wigiem. *New-York-Herald* jest dziennikiem wigowskim; to nam objaśnia ów komplement uprzejmy dla kongresu czysto demokratycznego. Na targu amerykańskim żadna zmiana nie zaszła.

PRZYJECHALI DO KRAKOWA
Od dnia 4 do dnia 5 Kwietnia.

Piliński Konstanty ob., Majewski Wincenty, Doranli Alexander, Trojanowski Marcelli c. k. cyrkul, urzędn, z Galicyi.

Wyjechali z Krakowa.

Stojatowska Józefa ob., Lenkiewicz Ignacy, Trojanowski Marcelli, Pruszyński Zygmunt ob., do Galicyi.

Doniesienie prywatne.

Wochenrapport.

Vom 27. März bis incls. 2 April 1848 sind auf der Kr. Oberschlesischen Eisenbahn:
1,465 Personen } befördert worden.
4,803 Centner Fracht }
Die Einnahme Betrug fl. 2,321 Xr.38.

Rapport tygodniowy.

Od 27 Marca do 2 Kwietnia 1848 roku włącznie przewieziono Koleją żelazną Krakowsko-Górnoszlązką:
1,495 osób i
4,803 centnarów frachtu.
Dochód wynosił Złr. 2,321 grajc. 38.